

MIECZYŚLAWA DEMSKA-TREBACZ

RYTM W CHOPINOWSKICH MAZURKACH.
WYBRANE PRZYKŁADY PUNKTÓW STYCZNYCH MUZYKI I TAŃCA

Podstawą przedstawionych w artykule refleksji i uogólnień są analizy rytmu w kilku *Mazurkach* Chopina. Punkty styczne muzyki i tańca rozważane są na przykładzie rytmu (rozumianego jako organizacja ruchu zarówno w czasie, jak i w przestrzeni). Badania koincydencji rytmiczno-ruchowej obejmują zarówno kompozytorski zapis nutowy (interpretowany często przez wydawców), pianistyczne wykonania, jak i próby przełożenia mazurków – gatunku o choreicznym rodowodzie – na rytm czasoprzestrzenny w opracowaniach baletowych. Podstawą w interpretacji zjawisk rytmicznych dla wykonawcy muzyki jest zapis nutowy, dla autora choreografii i tancerza – muzyczna interpretacja utworu (a tylko częściowo zapis nutowy). W dążeniu do uplastycznienia walorów rytmu twórcy dzieł baletowych częściej opierają się na własnej intuicji odzwierciedlenia muzyki ruchem przestrzennym niż na głębokiej analizie warstw rytmu muzycznego. (Najczęściej obierają pewną dominującą płaszczyznę rytmometryczną, czyniąc z niej punkt wyjścia dla gestu). Oznacza to, że zbadanie, czy taniec realizuje rytm elementarny, czy za podstawę obiera strukturę fraz makrorytmu, wymaga analizy przebiegu organizacji rytmicznej muzyki, a następnie – analizę opracowania baletowego.

Szukając kompozycji choreograficznych próbujących odzwierciedlić właściwości rytmu Chopina, znajdujemy dobry przykład, jakim jest opracowanie dwóch mazurków w „klasycznej” suicie baletowej Michaiła Fokina, choreografa wrażliwego zarówno na polską ludowość, jak i na muzykę genialnego kompozytora. Własne rozwiązania wsparte na chopinowskich dziełach „ostrożnie” proponują polscy choreografowie. Pietyzm, z jakim przystępuje Zofia Rudnicka do realizacji baletowych opartych na utworach Chopina, owocuje choreografiami efektownymi, możliwie najbliższymi oryginalnej wersji czasowego rytmu muzyki. Na uwagę zasługują interpretacje materiału muzycznego *Mazurków* Chopina w realizacjach spektakli *Chopiniany*, stworzonych przez Jarosława Piaseckiego (*Mazurek D-dur* op. 33 nr 2 czy *Wariacja Solisty do Mazurka C-dur* op. 67 nr 3).

Dokonując rekonesansu zgodności między czasową warstwą rytmu muzycznego *Mazurków* Chopina a baletowym rytmem czasoprzestrzennym, stawiamy pytanie: Kto z interpretatorów utworów Chopina i w jakim zakresie jest uprawniony do zabarwienia kompozycji Chopina własną indywidualnością – pianista czy także choreograf? Nadawanie indywidualnych kolorów jest wszakże świadectwem żywotności genialnego dzieła Chopina.